

Anna-Maja Henriksson, folktingstal 26.4.2009, talat ord gäller !

Herr talman, bästa folktingsledamöter, vänner av svenska språket, mina damer och herrar!

Ett ödmjukt tack för det förtroende ni just har visat mig. Det är med stolthet jag tar emot uppdraget som styrelseordförande för Svenska Finlands Folkting, och jag lovar jobba energiskt, och målmedvetet - För Folktinget, För att stärka det svenska i Finland och För att främja en fungerande service på svenska i hela svenskfinland.

Språket är människans viktigaste verktyg för kommunikation med andra. Modersmålet är dessutom för de flesta mera än bara ett språk som man kan tala bra. Det är också ens känslspråk, det språk på vilket man bäst kan uttrycka vad man känner och upplever. Därför är rätten till modersmålet så viktig. Därför är överhuvudtaget rätten till det egna språket en av våra viktigaste grundläggande rättigheter. Att beröva någon den rätten är ett grovt intrång i de mänskliga rättigheterna. Dessvärre finns det också sådana exempel i världshistorien. Ett effektivt sätt att kuva ett folk har varit att först beröva dem rätten till det egna språket.

Hur är det då med oss i Finland? Vilken betydelse har språket för oss? Hur förverkligas vår rätt enligt grundlagen och språklagen att få service på det egna modersmålet, svenska eller finska och vilken är Folktingets roll?

Låt oss börja med relationen till språket.

Var och en av oss har sin egen relation till det svenska precis som till det finska. För mig är svenskan en del av min identitet. Det betyder inte att inte också finskan är viktig. Det finska har alltid på sätt eller annat funnits vid min sida. I vårt hem talar vi såväl svenska som finska eftersom min man är finskspråkig och bland släkt och vänner talas bägge språken. På jobbet har det också alltid sett ut så. Jag tror att jag till den delen varit lyckligt lottad, som fått växa upp och leva med en i vardagen fungerande tvåspråkighet.

Alla har vi säkert våra personliga erfarenheter av hur väl eller hur illa servicen på modersmålet i praktiken kan fungera. Att den finlandssvenska verkligheten ser olika ut i olika delar av landet fick jag erfara redan som barn. Jag var 5 år gammal då jag blev skickad av barnläkaren i Jakobstad till

Öronkliniken i Helsingfors för att bli opererad och tillbringa en vecka på sjukhus. Föga anade jag då att jag samtidigt för första gången i mitt liv skulle få uppleva hur det är vara barn, långt borta hemifrån, i en främmande miljö, och inte bli förstådd på mitt modersmål. För så var det. De flesta av sköterskorna som jag hade runt mig, förstod inte vad jag sade till dem, och jag minns ännu hur jag själv fick börja söka i mitt på den tiden ännu inte så väl utvecklade ordförråd på finska, för att få dem att förstå. Kanhända använde jag kroppsspråket också för att få fram mitt budskap. Den här upplevelsen har etsat sig fast som ett mycket starkt minne, och jag tror att jag genom den här erfarenheten kan förstå känslan hos alla dem, från barn till äldre, som får vara med om att inte få vård på modersmålet.

Bästa vänner,

Låt oss övergå till hur den språkliga servicen fungerar.

Statsrådets färskta berättelse om tillämpningen av språklagstiftningen 2009, ger oss klara besked om hur det står till i republiken med rätten till myndighetsservice på modersmålet. Det är ingen trevlig läsning. Berättelsen visar att våra myndigheter ofta slarvar med att följa språklagen och ge befolkningen den service på svenska som den har rätt till. Däremot visar berättelsen glädjande nog att servicen på finska överlag fungerar väl, också i kommuner där den finskspråkiga befolkningen är i minoritet.

Men servicen på svenska är alltså eftersatt. Det här är allvarligt, och speciellt allvarligt är det att inte ens våra tjänstemän på ministerienivå ser ut att bemöda sig om att självmant följa lagen. Så får det inte vara. Samma tjänstemän som i andra sammanhang är väldigt noga med att lagar följs till punkt och pricka, borde följaktligen också vad gäller språklagen agera på samma sätt. Riksdagen stiftar alla lagar för att efterföljas, språklagen är inget undantag.

(Ur berättelsen framgår bl.a. att man vid ministerierna inte ännu systematiskt utrett servicekedjor och förvaltningsprocesser med tanke på hur den språkliga servicen ordnas. Några ministerier har ändå servicekedjor för att ta hand om främst telefonsamtal då tjänstemannens egna språkkunskaper inte räcker till. Vanligtvis förväntas kunden ändå byta till tjänstemannens språk! Eftersom

medborgarna har rätt till service på finska eller svenska oberoende av sina kunskaper i det andra inhemska språket, kan lagstridiga situationer, uppstå påpekas det i berättelsen.

I rättsväsendet och i polisens verksamhet förverkligas de språkliga rättigheterna i varierande grad. I kontakt med polisen har var och en rätt att alltid använda sitt eget språk, och polisen skall självmant säkerställa att denna rätt förverkligas i praktiken. Berättelsen visar ändå att det i verkligheten inte finns tillräckligt med poliser som kan svenska. Det kan leda till att förhörsprotokollet från början skrivs på finska och att hela kedjan med eventuell åklagare och domstolsbehandling kan komma att gå på finska, eftersom det språk förundersökningen skötts på ofta blir det språk som används då ärendet går vidare.

Det finns också stora regionala skillnader i den språkliga servicen. Bäst fungerar det överlag i Österbotten, sämst i Helsingfors och Nyland. Vad social- och hälsovården beträffar är det i synnerhet i de stora kommunerna i södra Finland ofta svårt att få service på svenska. I de österbottniska kommunerna, oberoende av om finska eller svenska är majoritetsspråk, fungerar servicen i huvudsak väl på båda språken. Föga överraskande kan vi väl säga.)

Rapporten borde få varningsklockorna att ringa så hårt, att man inser att det inte går att fortsätta som hittills med blott goda föresatser, som sedan inte följs upp i verkligheten. Språklagen är i sig ett bra redskap, men precis som en motor behöver den bränsle för att fungera. Det bränslet utgörs av ökad medvetenhet om vad lagen kräver, ökade kunskaper i svenska, förändring av attityder och framförallt vilja att leva upp till lagens bokstav. I allt detta har Folktinget en stor roll.

Vad skall Folktinget då göra ? Jo,

Folktinget skall jobba inåt, utåt och framförallt framåt och Folktinget **skall våga ställa krav!**

Med inåt, avser jag att Folktinget skall jobba för att öka de egnas, finlandssvenskarnas kunskap och kännedom om vad Folktinget är och varför Folktinget finns. Med utåt avser jag att Folktinget skall jobba för att stärka sin profil mot det finska Finland. Det gäller såväl den finskspråkiga

majoritetsbefolkningen som våra myndigheter och kommuner. Och på alla plan skall vi jobba framåt.

Folktinget har de senaste åren under ledning av sin föregående styrelseordförande Ulla-Maj Wideroos på många områden förtjänstfullt höjt sin profil. Den takten skall inte avta. Jag vill se ett aktivt Folkting som agerar för att öka förståelsen för det svenska i Finland, som målmedvetet och stolt jobbar för att främja den svenskspråkiga befolkningens rättigheter, som är en aktiv intressebevakare och ett expertorgan då det gäller språkskyddsverksamheten och som bygger broar till det finska Finland. I det bygget har var och en av oss ledamöter en oerhört viktig roll. Vi fungerar alla som ambassadörer för det svenska och för det tvåspråkiga i vårt goda land. och vi kan säkert alla med vår egen insats bidra till att utveckla språkklimatet i vårt land i en positivare riktning.

Bästa vänner,

Vi brukar ju på finlandssvenskt håll säga att det viktigt med svenska rum, d.v.s. plaster där vi naturligt kan mötas och umgås på svenska i olika sammanhang. Jag skulle dessutom säga så här:

Det är viktigt med svenska rum men minst lika viktigt är det med rum för det svenska!

För det är det det handlar om. Vi behöver skapa större rum för det svenska på samhällets olika områden. Det kan handla om allt från att det finns skyltar på svenska, och helst med lika stor text som den finska, att det finns myndighetsinformation att tillgå på nätet och blanketter på svenska på samma sätt och samtidigt som på finska, att det informeras på svenska i radio och Tv då det skett en olycka o.s.v.

Men det handlar också om att det svenska måste få plats i tanken, skall vi kalla det mentalt rum. Det vill säga det svenska behöver få ta plats i människors medvetande och handlande och alldeles speciellt hos myndigheter och beslutsfattare. Den pågående statliga regionförvaltningsreformen kunde här få tjäna som ett utmärkt exempel. Utgångstanken överhuvudtaget när det gäller alla förvaltningsreformer borde vara att ta vara på de möjligheter som finns att skapa områden och

lösningar som på lång sikt tryggar såväl fungerande svensk- som finskspråkig service. Det här kräver medvetenhet och vilja, ibland en ordentlig titt på kartan, i historieböckerna och som sagt vilja att bejaka de språkliga rättigheterna på riktigt. Den viljan kan vi inte - med bästa vilja- säga att vi sett ännu då det gäller frågan om Karlebys och Mellersta Österbottens orientering. För det är så att svenskans ställning i vårt land påverkas av de administrativa lösningar som görs i förvaltningen. Insikten om att det verkligen är så finns dessvärre inte hos alla de nyckelpersoner som har makt att påverka i dessa frågor. Svenskan har inte tillräckligt rum i den tankevärlden.

Förutom i förvaltningsfrågorna finns det stora utmaningar för det svenska i huvudstadsregionen. Här har levnadsrummet för det svenska krympt på många håll, och speciellt inom vården och äldreomsorgen finns grava brister. Folktinget skall fortsätta satsa speciellt på främjande av de språkliga rättigheterna här och aktivt vara med och stöda utredningsarbete som tar sikte på att stärka den svenska servicen i huvudstadsregionen.

Bästa vänner,

Folktinget skall samverka aktivt på många arenor med andra aktörer. Tillsammans kan man göra mer än ensam, och resultat är ju det vill vi uppnå. Men Folktinget skall också våga ställa krav. Redan lagen om Folktinget har gett oss det uppdraget att särskilt bevaka att de språkliga rättigheterna tillgodoses vid handläggningen av ärenden vid domstolar och andra myndigheter. De uppenbara brister som statsrådets berättelse pekat på, ger oss inte bara rätt utan skyldighet att kräva att myndigheterna börjar avge regelbundna rapporter om vilka åtgärder de vidtar, för att leva upp till lagen. Folktinget skall därför kräva att regeringen tar ett fastare grepp då det gäller uppföljningen av lagen. Det är skäl att utreda olika alternativ, bland dem exempelvis möjligheten att gå in för en språkombudsman med tillräckliga verktyg, liksom möjligheten att ge Folktinget eller justitieombudsmannen konkreta verktyg i form av någon slags repressalier.

Folktinget skall stå på sig liksom vi finlandssvenskar skall stå på oss. En minoritet måste för att överleva alltid bevaka sina egna rättigheter. Det gör vi bäst tillsammans över partigränserna och

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

över regiongränserna. Vi skall ta vara på den möjligheten som Folktinget som arena ger oss alla, att tillsammans gemensamt verka för den svenskspråkiga befolkningens bästa.

Nu jobbar vi framåt ó tillsammans, för att skapa rum för det svenska!